

ВСТУП

До складання фахового іспиту з «Загальної психології» для абітурієнтів, які вступають на факультет психології за спеціальністю 053 - Психологія (другий (магістерський) рівень вищої освіти) ставляться такі вимоги:

1. Мати уявлення про психологічну науку та психологічне пізнання, його специфіку, рівні: про місце психології в системі класифікації наук; знати основні тенденції розвитку сучасної психології. Знати основні закони психології.

2. Знати об'єкт і предмет психологічного пізнання, історію розвитку уявлень про предмет психології, періодизацію становлення предмету психології.

3. Розбиратися в основних теоретико-методологічних проблемах сучасної психологічної науки, орієнтуватися та вміти аналізувати основні вітчизняні та зарубіжні підходи, теорії та концепції.

4. Розуміти проблему виникнення і розвитку психіки, її значення для психологічної науки. Вміти розкрити зв'язок психіки і мозку, знати етапи психічного розвитку в філогенезі, виникнення й історичний розвиток свідомості в психології.

5. Розбиратись і вміти аналізувати теорії особистості в психології, її активність, знати напрямки дослідження особистості, її індивідуально-психологічних особливостей.

6. Мати уявлення про психологію діяльності людини, основні підходи до її аналізу. Вміти розкривати зв'язок між діяльністю, свідомістю та особистістю.

7. Знати особливості, механізми та закономірності психічних процесів і функцій, їх взаємозв'язок, фізіологічні механізми, методи дослідження.

8. Знати основні ознаки та етапи наукового експериментального дослідження. Знати методи психологічного дослідження, вимоги до них, вміти відрізнити психологічне дослідження від психологічного обстеження.

1. ВСТУП ДО ПСИХОЛОГІЇ.

Психологія як наука. Її цілі та задачі.

Роль психології у сучасному світі. Коло завдань, що вирішує психологія. Співвідношення між життєвою та науковою психологією. Головні принципи психології. Основні галузі психології. Місце психології у системі наук.

Поняття про предмет психології та основні напрямки.

Становлення психології як самостійної експериментальної науки. Основні напрями в психології: біхевіоризм, психоаналіз (неофрейдизм), гештальтпсихологія, гуманістична психологія, когнітивна психологія.

Методи психології.

Емпіричні методи. Організаційні методи. Методи обробки даних. Методи корекції. Етапи психологічного дослідження. Вимоги, що надаються до організації психологічного дослідження.

Виникнення і розвиток психіки в філогенезі.

Теоретичні підходи до виникнення психіки: антропсихізм, біопсихізм, панпсихізм, нейропсихізм, сигналопсихізм. Подразнення, тропізм, чутливість – якісно новий етап відображення. Стадії розвитку психіки в тваринному світі. Типи поведінки тварин: інстинктивна та інтелектуальна.

Передумови та умови виникнення свідомості в антропогенезі.

Основні характеристики свідомості. Функції та структура свідомості. Несвідоме, надсвідомі, підсвідоме.

Світ психічних явищ людини.

Функції психіки: відображення навколишнього світу, усвідомлення свого місця в світі, регуляція поведінки. Психічні процеси, психічні стани, психічні властивості. Форми існування психіки: процеси, стани, якості.

Категорія «особистість» в психології.

Поняття «індивід», «індивідуальність» «особистість». Підходи до природи особистості: біологічний, соціологічний, біосоціальний. Структура особистості за К.К. Платоновим, С.Л. Рубінштейном, А. Маслоу, З.Фрейдом.

Джерела активності в зарубіжній та вітчизняній психології. Діяльність: поняття, структура, види. Способи оволодіння діяльністю – вміння та навички.

Мова та спілкування.

Роль мови в процесі психічного розвитку людини. Функції та різновиди мови, їх характеристика. Функції спілкування.

Соціальні групи в психології.

Поняття про групи в психології. Види соціальних груп та їх характеристики. Колектив як вища форма організації групи.

Загальна характеристика пізнавальних процесів.

Співвідношення відчуття та сприйняття, їх властивості. Пам'ять та її процеси. Увага та її властивості. Мислення та його характеристики. Уява, види та механізми уяви.

Загальна характеристика емоційно-вольових процесів.

Поняття про емоції та почуття. Довільні, мимовільні та вольові дії. Роль емоцій та почуттів в регуляції поведінки людини.

Загальне уявлення про індивідуально-психологічні відмінності людини.

Загальна характеристика видів темпераменту. Поняття про характер та загальні риси типового характеру. Акцентуації характеру. Механізми формування характеру. Поняття про здібності.

Рекомендована література

1. Історія психології: від античності до початку ХХ століття : навч. посібник / Авт-уклад. О. П. Коханова, 2016. –НВП «Інтерсервіс». – 235с.
2. Роменець В. А. Історія психології ХХ століття. Підручники України на librarium.inf.ua
3. Варій М.Й. Загальна психологія. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Центр учбової літератури, 2007.
4. Максименко С.Д. Загальна психологія. 2-ге вид. – Вінниця: Нова Книга, 2004.

5. Психологія: схеми, таблиці, коментарі: навчально–наочний посібник / [друге перероблене видання.] / О.М Пасько., О.М. Цільмак. [за загал. ред. Цільмак О.М.] – Одеса: ОДУВС, 2015. – 271 с.
6. Савчин М. В. Загальна психологія : навч. посібник. К.: Академвидав, 2011. - 465 с.
7. Столяренко О. Б. Психологія особистості : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2018. - 280 с.
8. Титаренко Т.М. Сучасна психологія особистості : навч. посібник. 2-е вид.К. : Каравела, 2013. - 372 с.

2. ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Поняття особистості в психології.

Життєві уявлення про особистість та їх обмеження. Поняття: людина, індивід, індивідуальність, особистість. Описовий та функційний підходи до розуміння особистості. Особистість як продукт суспільно-історичного та онтогенетичного розвитку. Соціальні та економічні передумови особистісної форми поведінки. Поняття про теорію особистості.

Теорія особистості.

Компоненти теорії особистості. Проблема структури особистості. Проблема типології особистості. Органічні передумови та соціальні умови розвитку особистості. Поняття про соціальну ситуацію розвитку особистості. Сили, що рухають розвиток особистості. Проблема періодизації розвитку особистості.

Критерії оцінки теорії особистості.

Основні зарубіжні теорії особистості.

Психоаналіз Зигмунда Фрейда: загальні концепції та принципи.

Інстинкти: рушійні сили поведінки. Структура особистості. Розвиток особистості: психо-сексуальні стадії розвитку. Психоаналітична терапія.

Перегляд психоаналітичного напрямку.

Альфред Адлер: Індивідуальна теорія особистості. Загальні концепції та принципи. Карл Юнг: Аналітична психологія. Загальні концепції та принципи.

Неофрейдизм: психосоціальні теорії особистості.

Ерік Еріксон. Его-психологія: результати розвитку психоаналізу. Епігенетичний принцип. Розвиток особистості: психосоціальні стадії.

Еріх Фром. Гуманістичний психоаналіз. Екзистенційні потреби: потреба у подоланні себе, потреба в укоріненості, самоідентичність, система цінностей. Структура характеру. Типи непродуктивних орієнтацій: рецептиний, експлуативний, ринковий, накопичувальний типи.

Карен Хорні. Соціокультурна теорія особистості. Основні концепції та принципи. Невротичні потреби, стратегії оптимізації міжособистісних стосунків. Соціокультурні конфлікти сучасності.

Диспозиційний напрямок у теоріях особистості.

Гордон Олпорт: диспозиційна теорія особистості. Концепція рис особистості. Пропріум: розвиток особистості. Функційна автономія. Зрілість особистості.

Реймонд Кеттел: структурна теорія рис особистості. Основні концепції та принципи.

Ганс Айзенк: теорія типів особистості. Основні концепції та принципи.

Гуманістичний напрямок у теоріях особистості.

Абрахам Маслоу: Гуманістична теорія особистості. Основні принципи теорії. Мотивація: ієрархія потреб. Дефіцитарна мотивація та мотивація зростання.

Феноменологічний напрямок у теоріях особистості.

Карл Роджерс: Феноменологічна теорія особистості. Керівний мотив життя: тенденція актуалізації. Я-концепція. Клієнт-центрована психотерапія.

Основні вітчизняні теорії особистості.

Теорія особистості С.Л.Рубінштейна.

С.Л. Рубінштейн: особистість як суб'єкт творчої самодіяльності, інстанція, що організує та інтегрує психічні процеси та властивості індивіда. Життєвий шлях особистості. Структура особистості: спрямованість, здібності, характер.

Теорія особистості Г.С.Костюка.

Принципи суб'єкту, його активності та розвитку за Г.С. Костюком. Поняття індивіду, індивідуальності й особистості. Структура особистості. Розуміння розвитку особистості в концепції Г.С.Костюка як вrostання людини в життя суспільства та саморуху. Провідна й опосередковуюча роль діяльності дитини в її розвитку. Рушійні сили розвитку особистості. Розуміння співвідношення та взаємодії процесів навчання та розвитку.

Теорія особистості О.К. Дусавицького.

Загальна характеристика поняття особистості. Структура особистості: інтерес, ідеал, характер. Роль навчальної діяльності у розвитку особистості. Поняття норми і патології особистості. Структура Я. Характеристика типів патологічної особистості. Характеристика особистості в нормі.

Рекомендована література

1. Матвійчук Т. Теорії особистості в зарубіжній та українській психології: навч. посіб.– Львів: 2020. - 499 с.
2. Мітіна С.В. Психологія особистості. Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Вид-во Ліра, 2020. – 274 с. <https://lira-k.com.ua/preview/12629.pdf>
3. Столяренко О. Б. Психологія особистості. – К.: Центр навчальної літератури. 2019. – 282 с. <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Psykholohia-osobystosti.-Stoliarenko-O.-B..pdf>
4. Фрейд З. По той бік принципу задоволення.– Х.: Фоліо, 2019. – 155 с.

5. Фройд З. Вступ до психоаналізу. Нові висновки. – К.: Навчальна книга Богдан, 2021. – 552 с.
6. Фром Е. Мистецтво любові. – Х.: КСД, 2017. – 192 с.
7. Юнг К.Г. Архетипи і колективне несвідоме. – Львів.: Астролябія, 2018. – 608 с.
8. Pervin Lawrence A., Cervone Daniel. Personality: Theory and Research: John Wiley & Sons Ltd; 11th Internal edition. 2010.
9. Максименко С.Д. Генеза здійснення особистості: наукова монографія/С.Д. Максименко.—К.: КММ, 2006.—256с.
10. Максименко С.Д. Психологія особистості : підручник/С.Д. Максименко, К.С. Максименко, М.В. Папуча; за ред. С.Д. Максименка.—К. : КММ, 2007.— 296 с.

3.ПСИХОЛОГІЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ

Загальна характеристика пізнавальних процесів

Підходи до вивчення психічного відображення. Загальна характеристика пізнавальної діяльності. Поняття про вищу психічну функцію. Механізм розвитку вищих психічних функцій. Інтеріоризація та екстеріоризація. Довільність психічних функцій. Порівняльна характеристика пізнавальних процесів.

Відчуття та сприйняття

Поняття відчуття. Фізіологічні передумови відчуття. Біологічна зумовленість відчуття.

Поняття про рецептори. Подразливість як попередник відчуття. Класифікація відчуття. Дистантні та контактні екстероцептори. Пропріо- та інтероцепція. Основні характеристики відчуття: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація. Поняття про адаптацію відчуття. Позитивна та негативна адаптація.

Основи психофізики. Принципи специфічних енергій органів чуття. Абсолютні та диференційні пороги. Закон Вебера, уточнення Фехнера та послідовні дослідження. Явища адаптації, сенсibiliзації та синестезії.

Психофізичні вимірювання. Методи вивчення відчуття та їх загальна характеристика. Суб'єктивна психофізика. Метод бальних оцінок. Метод парних порівнянь. Вивчення сенсомоторної координації. Поняття про семантичний диференціал.

Порівняльна характеристика відчуття та сприймання.. Поняття відчуття. Діяльність людини та сприймання.. Роль центральних процесів у цілісному сприйманні. Цілеспрямованість та селективність сприймання. Властивості сприймання. Константність, предметність та образність сприймання. Системність, комплексність та процесуальність. Осмисленість сприймання. Багаторівнева організація сприймання. Структурність. Типові ілюзії.

Теоретичні підходи та уявлення про сприймання. Сенсуалістичний підхід. Інтроекція. Рефлексологія. Біхевіоризм. Стимули вищого порядку у розумінні Гібсона. Категоризація за Брунером. Погляд культурно-історичної теорії. Теорія діяльності та сучасний стан вивчення сприймання.

Види сприймання. Особливості зорового сприймання. Сприймання простору та часу. Головні перцептивні ознаки простору: відстань, розмір, форма. Ознаки глибини. Орієнтація в просторі. Взаємодія фігури та фону. Значення контуру для сприймання форми. Сприймання руху та часу.

Протяжність, послідовність та зміна положення. Перервність та безперервність. Необхідність представлення в пам'яті. Об'єктний рух та саморух. Історичний час. Величина часового моменту сучасного.

Сприймання та пам'ять. Пам'ять як основа соціалізованого сприймання. Впізнавання, ототожнення, ідентифікація, категоризація, узагальнення, абстрагування.

Пам'ять

Поняття про пам'ять. Фізіологічні основи процесу пам'яті. Основні результати нейрофізіологічних досліджень. Локалізаційні уявлення. Міжпівкульові взаємодії. Роль підкоркових структур та скронневої частини

кори головного мозку.

Гіпотези про механізми пам'яті.

Теорії пам'яті. Біологізаторські концепції. Асоціанізм. Досліди Еббінгауза. Соціологізаторські теорії. Генетичний підхід. Уявлення про пам'ять як вищу психічну функцію. Дослідження пам'яті в школі К.Левіна. Пам'ять як діяльність. Дослідження мимовільного та довільного запам'ятовування в роботах П.І.Зінченка. Вивчення пам'яті в працях Г.К.Середі.

Характеристика мнемічних процесів. Запам'ятовування, зберігання, відтворення, забування. Розуміння та запам'ятовування. Впізнавання та відтворення. Творчий характер відтворення. Збереження як функція часу.

Узагальнення інформації у процесі збереження. Засоби боротьби із забуттям. Крива забуття Ебінгауза. Узагальнення інформації у процесі збереження.

Види і типи пам'яті. Пам'ять та психічна активність: моторна, емоційна, образна, символічна пам'ять. Пам'ять і час: короткочасна, довгочасна, оперативна. Мимовільна та довільна пам'ять. Фактори продуктивності мимовільної та довільної пам'яті.

Феномени пам'яті. Дослідження феноменів пам'яті. Феномен „краю” (або позиційний ефект). Феномен фон Ресторфф (ізоляції). Феномен Зейгарнік. Поняття про інтерференцію. Проактивна та ретроактивна інтерференція. Ремінісценція.

Прикладні аспекти вивчення пам'яті. Вплив особливостей матеріалу. Рациональні засоби заучування. Мнемоністичні засоби. Роль установок, мотивації та емоційного тону на процес заучування. Застосування планів та схем. Забування намірів та його причина. Індивідуальні відмінності та резерви пам'яті.

Мислення та мова

Поняття мислення. Місце мислення в структурі пізнавальної діяльності. Відмінність мислення та безпосередньо-чуттєвого пізнання. Мислення та

штучний інтелект. Значення вивчення та моделювання мислення.

Розвиток мислення. Філогенетичний розвиток мислення. Еволюційне становлення форм розумової діяльності. Специфічні ознаки людського мислення. Історичний розвиток мислення. Емпіричне та теоретичне мислення. Онтогенетичний розвиток мислення. Причинно-наслідкові зв'язки та інструментальне значення дій. Генез мови та становлення розумової діяльності. Види мислення: наочно-дійове, наочно-образне та словесно-логічне. Мислення в структурі дій та мисленнєві дії.

Вивчення мови у контексті мислення. Генетичні корені мислення та мови. Мовне мислення як єдність мислення та мови. Розвивальні відносини між мовою та мисленням. Мовнорухові дії як канал зв'язку. Взаємодія значення і смислу. Експресивна функція мови. Засоби невербальної комунікації. Властивості внутрішньої мови. Вікові та функціональні зміни мови. Особливості усної та письмової, монологічної та діалогічної мов.

Гіпотеза лінгвістичної відносності. Мовні обмеження розумової діяльності.

Механізми мисленнєвого процесу. Цілеспрямованість мислення. Евристичність. Пристрасність мислення. Мотиваційна основа мислення. Емоційний супровід та регуляція розумової діяльності. Процес інтеріоризації. Зовнішні та внутрішні знаряддя. Мисленнєві образи: їх формування, розвиток, взаємодія.

Основні фази мислення. Проблемна ситуація. Формування образу-мети. Висування гіпотези. Вибір стратегії рішення. Формування думки. Перевірка рішення. Основні розумові дії: порівняння, аналіз, синтез, абстракція, узагальнення. Форми існування пізнання: поняття, судження, висновки.

Теорії та методи дослідження мислення. Мислення в традиційних психологічних теоріях. Методи вивчення мислення. Метод вивчення узагальнення. Метод порівняння. Метод ланцюгових асоціацій. Вільний асоціативний експеримент. Семантичний диференціал. Репертуарні решітки..

Уява

Визначення поняття уявлення. Співпадання та розбіжні ознаки творчого

мислення та уявлення. Форми перебігу уявлення. Продуктивний характер уявлення. Продуктивний характер як основна ознака уяви. Цілеутворення як головна функція уявлення.

Механізм уявлення. Уявлення як аналітико-синтетичний процес. Форми утворення образів: аглютинація, гіперболізація, акцентування, схематизація та типізація. Види уявлення: активне та пасивне, відтворююче та творче. Довільне та мимовільне уявлення. Рівні уявлення.

Уявлення в трудовій діяльності. Гра як результат та формуюча сила уявлення. Теорії творчості. Співвідношення творчих та інтелектуальних здібностей.

Увага

Увага як план контролю дії. Автоматизація – деавтономізація дії. Два плани контролю діяльності. Зразок уваги з потребами. Види уваги: сенсорна, інтелектуальна, моторна, довільна, мимовільна, післядовільна. Нейрофізіологічні механізми уваги. Характеристики уваги: об'єм, рухомість, розподіл, стійкість. Способи контролю та підтримки уваги.

Теорії уваги. Об'єктивна необхідність уваги для тілесного існування. Увага та закони асоціації. Увага як спрямованість свідомості (інтроспекція). Зумовлення (біхевіоризм). Активізаційний напрямок у вивченні уваги. Увага та фізіологічні кореляти. Стимули для виникнення уваги.

Співвідношення мимовільної та довільної уваги. Натуральний та соціальний розвиток уваги. Значення керівної дії дорослого та механізми формування довільної уваги.

Методи вивчення уваги. Метод коректурної проби. Метод переведення уваги Кріпеліна. Метод Шульте.

Рекомендована література

1. Психологія. Підручник. Харків, 2012.

2. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. / Навч. осіб. для студентів. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. – 388 с
3. Дерев'янка С. П. Когнітивна психологія: Навчально-методичні рекомендації. Чернігів: НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2021. – 80 с.
4. Загальна психологія. Теоретико-методологічні основи науки [Електронний ресурс]: Навч. посіб. / О. В. Ловка, Л. Л. Борисенко, Л. А. Колесніченко, Л. В. Музичко, А. В. Тімакова, Д. Г. Лавриненко / За заг. ред. О. В. Ловкої. К.: КНЕУ, 2019. – 390 с.
5. Загальна психологія: Підручник. / Скрипченко О.В., Долинська .В., Огороднійчук З.В. та ін. К.: Каравела, 2019. – 464 с.
6. Колобич О. П. Загальна психологія. Навчально-методичний посібник. Львів, 2018. – 172 с.
7. Москалець В.П. Загальна психологія. [текст]: підручник. – К. Ліра–К, 2020. – 564 с.
8. Олефір В.О. Інтелектуально-особистісний потенціал саморегуляції суб'єкта діяльності. Харків: УПА, 2015. 265 с.

4.ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

Детермінанти активності людини

Проблема діяльності в психології. Аналіз діяльності. Характеристика та структура діяльності людини. Види діяльності. Внутрішня регуляція суб'єкту діяльності.

Потреба як внутрішній спонукувач активності людини: потреба як нестаток, потреба як предмет задоволення нестатку, потреба як стан, потреба особистості як системна реакція. Класифікація потреб. Характеристика та особисте проявлення потреб: моральність, сила, гострота переживання людиною незадоволеною потреби. Проблема полімотивації поведінки і діяльності людини.

Поняття «мотив». Функції мотивів. Мотив як потреба, мотив як ціль, мотив як спонукування, мотив як намір, мотив як стан. Потенціальний мотив.

Функціональна автономія мотивів.

Поняття мотивації. Структура мотивації. Мотивація та цілеутворення. Феноменологічний та експериментальний підходи до вивчення мотивації. Теорії мотивації: біхевіоризм, психоаналіз, гуманістична та когнітивна теорії. Мотиваційний контроль дій: теорія функціональної системи, «модель Рубікону», теорія мотиваційного контролю Д. Хайленда.

Потреба нужди та потреби в дослідженнях вітчизняних психологів.

Мета як психологічна категорія.

Цілеполягання. Психологічні особливості цілеполягання.

Емоційна сфера людини

Загальні уявлення щодо емоцій та почуттів. Різноманітність емоцій та почуттів. Порівняльна характеристика емоцій та почуттів. Виразні рухи емоцій та почуттів. Емоції та діяльність. Емоції та потреби. Емоції та образ життя. Емоційні явища.

Особливості переживання. Види емоційних переживань. Механізм прояву та розвитку емоцій. Управління емоціями. Теоретичні підходи до вивчення емоцій.

Функції емоцій. Загальна характеристика емоцій та почуттів. Класифікація почуттів людини. Експериментальне вивчення емоцій в різні вікові періоди. Загальна характеристика методів вивчення емоцій.

Емоційність як психологічна особливість.

Емоційні стани. Емоційний інтелект та методи його вивчення.

Воля як особистий вид психічних процесів

Психологічний феномен волі. Психофізіологічні механізми довільного керування поведінкою та діяльністю. Довільні та мимовільні дії, їх структура. Структура вольового акту. Самоконтроль як форма довільного керування діями.

Основні підходи у вивченні волі: регуляційний, мотиваційний та вільного вибору.

Теорії волі: воля як волюнтаризм, воля як «вільний вибір», воля як довільна мотивація, воля як механізм подолання зовнішніх та внутрішніх перепон, воля як особлива форма психічної регуляції. Вольові стани. Співвідношення вольової та емоційної регуляції. Вольове зусилля та його природа. Характеристика та види вольового зусилля.

Вольові якості особистості. Розвиток «сили волі». Патологія волі. Слабкість волі та її причини. Фактори, що впливають на розвиток волі. Методи вивчення вольових якостей особистості.

Рекомендована література

1. Гоулмен Д. Емоційний інтелект. – К.: Віват, 2018. - 512 с.
2. Психологія. Підручник. Харків, 2012.
<https://www.yakaboo.ua/ua/psihologija-pidruchnik-1568311.html>
3. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. / Навч. посіб. для студентів. Київ: «Центр учбової літератури», 2017.– 388 с
4. Загальна психологія: Підручник. / Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. К.: Каравела, 2019. – 464 с.
5. Колобич О. П. Загальна психологія. Навчально-методичний посібник. Львів, 2018. – 172 с.
6. Москалець В.П. Загальна психологія. [текст]: підручник. – К. Ліра–К, 2020. – 564 с.
7. Занюк С. С. Психологія мотивації: навч. посіб. – К., 2002.
8. Кісіль З.Р., Швець Д.В. Мотивація діяльності людини: Навчальний посібник у схемах, таблицях, коментарях / З.Р. Кісіль, Д.В. Швець. –Одеса: Видавництво ОДУВС, 2023. – 154 с.
<https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fbe3f4b7-dc64-4c92-b17f-b89b1f0ca7f6/content>
9. Іллін Є. П. Мотивація і мотиви.— Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013. — 512 с.
- Лазуренко О.О. Психологія емоцій: підручник. – Книга Плюс, 2018.-264 с.

10. Фельдман Барретт Л. Як народжуються емоції. – Харків, 2018.

5. ДИФЕРЕНЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ. ПСИХОЛОГІЯ

ІНДИВІДУАЛЬНИХ ВІДМІННОСТЕЙ

Темперамент

Поняття темпераменту. Підходи до вивчення темпераменту: гуморальні, конституційні, морфологічні теорії темпераменту. Фізіологічна основа темпераменту. Темперамент та вища нервова діяльність людини. Психодинамічні властивості нервових процесів та їх співвідношення. Співвідношення активності, реактивності та моторики у складі темпераменту.

Регулятивна теорія темпераменту Я. Стреляу. Енергетичний рівень індивіду та його темпоральні параметри. Загальна характеристика типів темпераменту. Сильні та слабкі риси типів темпераменту.

Темперамент як один із регуляторів стилю діяльності. Темперамент та здібності. Властивості темпераменту та поведінка людини у складних умовах. Темперамент і культура поведінки. Темперамент у структурі особистості. Вплив вікових змін на формування властивостей темпераменту.

Характер

Співвідношення характеру та темпераменту. Визначення характеру. Характер як «програма поведінки людини». Природні та соціальні передумови характеру. Підходи вивчення індивідуального характеру. Індивідуальне та типове в характері.

Типологія характерів. Історія питання. Принципи класифікації характеру вперіод античності та середньовіччя. Психоаналітичні типологічні модулі характеру. Психологічні типи індивідуальних характерів К.Юнга. Типологічні модулі соціальних характерів Е. Фромма, Є.Шострома. Типологічні моделі акцентуацій характеру Л. Леонгарда,. Проблема характеру в роботах вітчизняних вчених.

Структура характеру. Риси характеру та відносини особистості.

Гармонійний та дисгармонійний характер. Поняття про національний характер. Співвідношення статі та характеру. Особливості жіночої та чоловічої психології. Шляхи формування характеру в різні вікові періоди.

Акцентуації характеру. Типи акцентуації характеру.

Здібності

Проблема психології здібностей та їх ознак. Задатки та здібності: розбіжність понять. Задатки як органічні передумови здібностей, їх багатозначність. Здібності та знання, уміння, навички. Здібності та мотивація діяльності.

Види здібностей. Загальні та спеціальні здібності. Загальна обдарованість, загальні розумові здібності. Види спеціальних здібностей. Здібності до навчання та їх структура. Геніальність, обдарованість, талант.

Компенсаторна функція компонентів здібностей та індивідуальний стиль діяльності. Підходи до вивчення здібностей. Розвиток та формування здібностей: умови та рівні розвитку. Методи дослідження здібностей. Творча особистість та її життєвий шлях. Поняття про креативність та її концепції. Творчість та діяльність. Концепція редукції творчості до інтелекту.

Поняття про інтелект. Теорії інтелекту. Моделі інтелекту.

Рекомендована література

1. Гоулмен Д. Емоційний інтелект. – К.: Віват, 2018. - 512 с.
2. Диференційна психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів/ за заг. ред. академіка С.Д. Максименка. – К.: Слово, 2013. – 600 с.
3. Загальна психологія: Підручник. / Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. К.: Каравела, 2019. – 464 с.
4. Колобич О. П. Загальна психологія. Навчально-методичний посібник. Львів, 2018. – 172 с.

5. Москалець В.П. Загальна психологія. [текст]: підручник. – К. Ліра–К, 2020. – 564 с.
6. Олефір В.О. Інтелектуально-особистісний потенціал саморегуляції суб'єкта діяльності. Харків: УПА, 2015. 265 с.
7. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / За ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. – Житомир, 2006.
8. Палій А. А. Диференціальна психологія. – К., 2010
9. Волошина В.В., Волинська Л.В., Савицька С.О., Темрук О.В. Загальна психологія: Практикум: Навч. посіб. – К., 2005.
10. Моначин І. Л. Зошит-практикум з курсу «Практикум з загальної психології» для студентів спеціальності «Психологія». – Тернопіль, 2015.

6. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Характеристика наукового дослідження

Наукове дослідження, його принципи та структура. Поняття про методологію, метод, методологічний прийом та методику. Характеристика наукового дослідження. Теорія та її структура. Наукова проблема. Гіпотеза та її види. Ціль та задачі наукового дослідження. Процедура наукового дослідження. експериментальна вибірка та засоби її формування. Критерії класифікації експериментальних планів. Оцінка валідності експерименту як умови достовірних висновків. Оцінка адекватності узагальнень. Змістовні висновки та логічна компетентність при узагальненні результатів психологічного дослідження.

Неекспериментальні методи в психології

Метод спостереження та інтроспекції. Історія виникнення та розвитку. Загальні напрямки використання методів інтроспекції та спостереження. Можливості та обмеження використання в психологічній практиці. Класифікація видів спостереження. Основні категорії та одиниці описування

результатів самоспостереження. Планування та техніка проведення спостереження. Засоби фіксації результатів. Формалізовані та неформалізовані, кількісні та якісні форми обробки результатів спостереження.

Методи опитування

Загальна характеристика інтерв'ю та бесіди як методів психологічного дослідження. Особливості діагностичного інтерв'ю та психотерапевтичної бесіди. Класифікація видів інтерв'ю та вимоги до його проведення. Загальні вимоги до особливості інтерв'юєра. Основи підбору та підготовки інтерв'юєрів. Вимоги до техніки спілкування «інтерв'юєр - респондент».

Метод анкетування. Характеристика методу анкетування як засоба збирання емпіричної інформації. Загальні принципи створювання опитувальників. Структура анкети. Вимоги до процедури анкетування. Кількісні та якісні форми обробки результатів анкетування. Біографічний метод. Метод аналізу продуктів діяльності.

Експериментальні методи в психології

Психологічний експеримент як сумісна діяльність випробуваного та експериментатора. Соціально-психологічні аспекти психологічного експерименту. Види експерименту. Лабораторний та природний експеримент. Констатуючий та формуючий експеримент. Лонгітюдний метод. Валідність експерименту. Планування експерименту та фактори, що порушують внутрішню та зовнішню валідність. Характеристики незалежної, залежної та зовнішньої змінних. Типи випробуваних, мотивація участі в експерименті. Методи контролю впливу особистості випробуваного на експеримент.

Норма експерименту. Інструкція. Вплив особистості експериментатора на результати експерименту, типові помилки дослідника, засоби їх контролю. Типи експериментальних ситуацій і стиль спілкування випробуваного та експериментатора. Рекомендації з організації експериментального спілкування.

Додаткові експериментальні методи. Метод тестів. Методи збору даних (L-, Q-, T- дані). Математичне моделювання.

Особливості проєктивних методів в психології. Метод факторного аналізу.

Методи дослідження пізнавальної, емоційної сфери особистості.

Методи дослідження особистості

Методи виміру якостей та характеристик уваги. Метод виміру концентрації слухової уваги. Вивчення стійкості та концентрації уваги методом коректурної проби. Методи виміру показників уваги.

Класичні методи дослідження пам'яті та їх характеристика. Вимоги до підбору експериментального матеріалу. Методи виміру обсягу короткочасної пам'яті (ряди Джекобса, метод Бушке, метод Хінрікса).

Вивчення мимовільного запам'ятовування в роботах П.І.Зінченка. Методи вивчення інтелекту. Історія питання. Визначення структури інтелекту за методами Амтхауера, Векслера, Равена. Характеристика вербального та невербального інтелекту. Фактори інтелекту.

Методи вивчення Я-концепції особистості. Методи вивчення темпераменту та характеру особистості. Методи дослідження емоційної сфери особистості (експериментальні та неекспериментальні).

Методи вивчення мотиваційної сфери особистості. Загальна характеристика методів дослідження особистості. Багатофакторні методи дослідження особистості. Дослідження особистості у факторних теоріях. Загальні вимоги до складання характеристики особистості.

Рекомендована література

1. Бедан В.Б. Експериментальна психологія. Курс лекцій : для студентів-психологів факультету психології, політології та соціології. - Одеса : НУ «ОЮА», 2020. – 102 с.

2. Галян О.І., Галян І.М. Експериментальна психологія: навчальний посібник. - К.: «Академвидав». 2012. - 400 с.
3. Методичні рекомендації до дисципліни «Експериментальна психологія» для студентів освітньо-професійної програми «Психологія» спеціальності 053 «Психологія» І Уклад. І.Є. Штученко, Я. О. Мовчан. - Харків: НТУ «ХШ», 2019. – 44 с.
4. Зелінська Т. М. Практикум із загальної психології [текст] : навч. посіб. Для студ. вищ. навч. закл. / Т. М. Зелінська, І. В. Михайлова. –К., 2010.
5. Моначин І. Л. Зошит-практикум з курсу «Практикум з загальної психології» для студентів спеціальності «Психологія». – Тернопіль, 2015.
6. Матвієнко Л.І. Практикум із загальної психології: Навч. посібник. –К., 2008.

КРИТЕРІЇ
оцінювання результатів фахового іспиту «Загальна психологія» для
вступників на навчання за спеціальністю
053 - Психологія
(другий (магістерський) рівень вищої освіти)

Екзамен «Загальна психологія» проводиться через систему «MOODLE» в тестовій формі. Тест включає 100 (сто) завдань, кожне з завдань має одну правильну відповідь з чотирьох наданих альтернатив. Правильна відповідь оцінюється в 2 (два) бали. Максимальна кількість балів за екзамен дорівнює 200 (двісті) балів.

Абітурієнт бере участь у конкурсному відборі, якщо набирає від 100 (сто) до 200 (двісті) балів за екзамен.

До участі в конкурсі не допускаються абітурієнти, які набрали від 0 (нуль) до 99 (дев'яносто дев'ять) балів.

Голова фахової
атестаційної комісії

Любов ЯВОРОВСЬКА

Затверджено
приймальною комісією Харківського
національного університету імені В.Н.Каразіна
протокол №2 від 15.04.2024 р.

Відповідальний секретар

Приймальної комісії

Сергій ЄЛЬЦОВ